

§ 115

Svar på motion om att ta tillvara på människors kompetens

INLEDNING

Ulrika Spårebo (S) inkom den 24 maj 2017 med rubricerad motion. Motionären yrkar att kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda förutsättningar för att Sala kommun anställer människor kvalificerade att utföra tänkta uppgifter och med avtalsenlig lön.

Beredning

Svar på motion från kommunstyrelsen ordförande 2021-05-18
Protokollsutdrag från Vård- och omsorgsnämnden 2020-02-12, § 18
Yttrande från socialchef 2020-01-23
Motion *Ta tillvara på människors kompetens* – Ulrika Spårebo (S) 2017-05-24

Yrkanden

Anders Wigelsbo (C) yrkar
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att
kommunfullmäktige beslutar
att bifalla motionen.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige
beslutar
att bifalla motionen.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign 			Utdragsbestyrkande
---	--	--	--------------------

Svar på motion om rätten till valhemlighet

Johanna Ritvadotter (V) och Maria Arvidsson (V) inkom den 30 oktober 2017 med rubricerad motion.

Motionärerna yrkar att kommunfullmäktige beslutar:

att Sala kommun inför kommande val möjliggör för synskadade att kunna rösta utan att behöva röja valhemligheten.

Motionären hänvisar till Vallagen 9 kapitlet § 7 att väljarnas valhemlighet ska skyddas och att väljarna utan insyn ska kunna lägga sina valsedlar i valkuvertet. Idag omfattas synskadade inte av denna självklara rättighet.

Den som lever med en synnedsättning kan vid de allmänna valen få hem kuvert med punktskrift som visar vilket partis valsedlar som finns i kuvertet. För den som kan punktskrift går det alltså att bevara sin valhemlighet, förutsatt man inte väljer att personkryssa. Om du vill rösta på ett parti som inte sitter i riksdagen får du sannolikt inte några valsedlar utöver riksdagspartiernas hemskickade.

Dessutom är det långtifrån alla som kan punktskrift även om man lever med en synnedsättning

I Västerås stad infördes till valet 2014 en scanner som placerades i en tillgänglig vallokal. Valsedeln placeras på scannern som läser av och rätar upp texten, den röstande trycker sedan på en markerad inläsningsknapp sedan läser en talsyntesröst upp valsedeln. Till scannern finns hörlurar uppkopplade. Motionärerna hänvisar till att detta är ett exempel, det finns även andra lösningar. Gemensamt för samtliga lösningar är att de ger synskadade samma medborgerliga rättigheter och exakt samma tillgänglighetsnivå som personer som kan läsa valsedlarna.

Motionen har remitterats till kommunjurist för yttrande.

I yttrande framgår att synnedsattheten i Sverige är utbredd och delas in i olika kategorier grundade på graden av nedsättning.

Kommunstyrelsen

Det finns sällan två personer med synnedsättning eller blindhet som har identiska behov. Vissa personer med synnedsättning kan läsa på egen hand med olika hjälpmedel, andra kan läsa punktskrift.

Idag går det inte att på egen hand rösta i personvalet för den som inte kan läsa på valsedlarna. I vallokaler finns valförrättare vars uppgift är att bistå den som behöver hjälp vid röstning. Valhemligheten röjs däremot, även då valförrättarna har tystnadsplikt.

Synskadades riksförbund arbetar aktivt med att hitta en lösning på läsmaskinen och möjligheter att med hjälp av maskinen även kunna fylla i valsedlar och andra handlingar.

Riksdagen uppmanar i ett tillkännagivande från 2016 att ta fram en lösning så att synskadade kan personrösta med bibehållen valhemlighet senast vid valet 2022. Regeringen har tagit till sig tillkännagivandet men ännu har någon lösning inte presenterats.

Det finns i dag olika typer av hjälpmedel så som läsmaskin och förstoring slampor att tillgå för personer med synnedsättning. Läsmaskinen är ännu inte utvecklad så att man kan kryssa i personvalet på egen hand.

Förvaltningens förslag är att kommunstyrelsen beslutar om att utreda möjligheterna att införskaffa läshjälpmedel inför valet 2022.

Det är en självklarhet att valhemligheten ska värnas för alla, oavsett funktionsvariationer. Samtidigt är det viktigt att de tekniska hjälpmedel som används vid demokratiska val är noggrant utprovade såväl ut en funktions- som en säkerhetsaspekt, så att ingen risk finns att tekniken riskerar den personliga integriteten.

De intentioner som motionärerna ger uttryck för är självklart lätta att stå bakom, dock måste införandet av lämpliga hjälpmedel utredas noggrant. Det får inte gå så fort så att valhemligheten riskeras mer genom tekniska hjälpmedel än genom dagens system. Det vore också högst önskvärt om staten, i enlighet med riksdagens tillkännagivande, tog tag i frågan, men Sala kommun måste för egen del utreda om lämpliga lösningar finns att tillgå.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar

att anse motionen besvarad

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Anders Wigelsbo".

Anders Wigelsbo (C)
Kommunstyrelsens ordförande

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING

Yttrande

Motion om rätten till valhemlighet, Dnr 2017/1239

Synnedsetheten i Sverige är utbredd och delas in i olika kategorier grundat på graden av nedsättning. Kategorierna räknas på en skala 1-5 från full synskärpa/lindrig/ingen synnedsetning till blindhet, blindhet i ljusperception (eller fingerräkning vid 1 m – 0,02) eller blindhet ingen ljusperception. En annan typ av synnedsetning som inte omfattas av kategorierna är cerebral synnedsetning (CVI). CVI står för Cerebral Visual Impairment och betyder att hjärnan har svårt att tolka och förstå visuell information.

Det finns sällan två personer med synnedsetning eller blindhet som har identiska behov. Vissa personer med synnedsetning kan läsa på egen hand med olika hjälpmedel, andra kan läsa blindskrift och vissa inte alls. Idag går det inte att på egen hand rösta i personvalet för den som inte kan läsa på valsedlarna. I vallokaler finns valförrättare vars uppgift är att bistå den som behöver hjälp vid röstning. Valhemligheten röjs däremot, även då valförrättarna har tystnadsplikt.

Särskilda partibundna valsedlar med punktskrift finns att beställa på valmyndighetens hemsida och beställaren får då hem en valsedel i ett kuvert med det valda partiets namn skrivet på, då skrivet i punktskrift. Denna lösning möjliggör heller inte att man som medborgare kan rösta i personvalet utan att valhemligheten röjs.

Synskadades riksförbund arbetar aktivt med att hitta en lösning på läsmaskinen och möjligheterna till att med hjälp av maskinen även kunna fylla i valsedlar och andra handlingar.

I ett så kallat tillkännagivande från 2016 uppmanar riksdagen regeringen att ta fram en lösning så att synskadade kan personrösta med bibehållen valhemlighet senast vid valet 2022. Regeringen har tagit till sig tillkännagivandet, men ännu har någon lösning inte kunnat presenteras.

Kommunstyrelsens förvaltning

Det finns olika idag typer av hjälpmedel så som läsmaskin och förstoringslampor, för personer med synnedsättning, att tillgå. Läsmaskinen är ännu inte utvecklade så att man kan kryssa i personvalet på egen hand, men möjliggör att en person, oavsett synnedsättning, kan få sin valsedel uppläst. Har man som synnedsatt visst seende kan en förstoringslampa till vara till stor hjälp och medföra att man även kan personrösta på egen hand.

En läsmaskin kostar mellan 20 000 – 30 000 sek beroende på vilken typ av funktioner som önskas. Förstoringslampor kostar i regel mellan 2 000 – 5 000 sek, även här beroende på önskad funktion.

Att bistå med olika hjälpmedel för synnedsatta i vallokaler blir allt vanligare bland Sveriges kommuner. Det ligger i tiden och kan hjälpa individer att rösta, till viss del, med bibehållen valhemlighet. Regeringens lösning inväntas med stora förhoppningar om att möjliggöra att synnedsatta, oavsett kategori eller omfattning, även ska kunna rösta i personvalet framöver med bibehållen valhemlighet.

Mot bakgrund av ovan skrivet föreslås att kommunstyrelsen beslutar om Att utreda möjligheterna till att införskaffa läshjälpmedel inför valet 2022.

Jonna Kangas
Kommunjurist

Motion till kommunfullmäktige i Sala

SALA KOMMUN Kommunstyrelsens förvaltning	
Ink. 2017 -09- 27	
Diarienumr	Aktbilaga

Rätten till valhemlighet

Rätten till valhemlighet måste ses som grundläggande i ett demokratiskt samhälle. I vallagen sägs (9 kap. 7 §) att Väljarnas valhemlighet skall skyddas och att väljarna utan insyn ska kunna lägga in sina valsedlar i valkuvertet. I dag omfattas inte synskadade av denna självklara rättighet.

I de allmänna valen kan den som lever med en synnedsättning få hem kuvert med punktskrift som visar vilket partis valsedlar som finns i kuvertet. För den som kan punktskrift går det alltså att bevara sin valhemlighet – men det är bara om personen väljer att inte personkryssa. Det gäller heller inte alla partier, vill du rösta på ett parti som inte sitter i riksdagen är sannolikheten stor att du inte får hem några valsedlar. Det långtifrån alla som kan punktskrift även om de lever med en synnedsättning

Ett förslag, som genomfördes av Västerås stad till valet 2014 innebar inköp av en scanner som placerades i en tillgänglig vallokal. I det här fallet är det en apparat i storleken bärbar dator. Valsedeln placeras på scannern, åt vilket håll spelar ingen roll, scannern läser av och rästar upp texten, den röstande trycker sen på en markerad inläsningsknapp och väntar i några sekunder, sedan läser en talsyntesröst upp valsedeln. Inkopplat i scannern finns hörlurar.

Detta är ett sätt att ge synskadade samma medborgerliga rättigheter och exakt samma tillgänglighetsnivå som personer som kan läsa valsedlarna.

Detta är ett exempel och det kan givetvis finnas andra lösningar.

Vänsterpartiet yrkar därför att Sala kommun inför kommande val möjliggör för synskadade att kunna rösta utan att behöva röja valhemligheten.

Sala 2017-09-30

Johanna Ritvadotter (V)

Maria Arvidsson (V)